Jeszenszky Géza
„De te fabula narratur" – Brzezinski nekünk szóló üzenete

Zbigniew Brzezinski, Jimmy Carter elnök lengyel születésű nemzetbiztonsági tanácsadója legújabb könyvének (*Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power*) washingtoni bemutatóján számos megszívlelendő dolgot mondott az iráni atomprogram jelentette veszély elhárításáról, Oroszország ígéretes belső változásáról, Törökország nyugati orientációja megtartásának fontosságáról. Annak kapcsán, hogy szerinte az amerikai–kínai kapcsolatok kezelhetők, és nem feltétlenül vezetnek majd katonai konfliktushoz, hangzott el talán legfontosabb üzenete: az Egyesült Államok legfontosabb szerkezeti gyengeségének azt tartja, hogy az amerikai nagyközönség rosszul informált a világ dolgaival kapcsolatban, és ezért könnyen áldozatává válik a jelenlegi elnökválasztási kampányt is jellemző külpolitikai demagógiának. Brzezinski lesújtó véleménye szerint a republikánus elnökjelöltek vagy maguk is hisznek ezekben a „butaságokban", vagy csak arra számítanak, hogy a választóik elhiszik őket, ezért szerinte Obama elnöknek aktívabb szerepet kellene vállalnia ezen a területen is. Mint hatásos kommunikátornak szélesebb és mélyebb szövegösszefüggésben kellene beszélnie a XXI. századról, valamint sokat tehetne az amerikai társadalom földrajzi ismereteinek elmélyítéséért.

Amennyire igaz a kritika az amerikai széles társadalom világpolitikai tudatlanságáról, annyira érvényes ugyanez – csak fokozott mértékben – a magyar társadalomra. Ráadásul nálunk nemcsak butaságok terjednek és „hülyítik a népet", de a közgondolkozást mérgező, nemzeti érdekeinket veszélyeztető gondolatok, Antall József szavajárásában „ordas eszmék" is. Nemcsak az interneten, de a nyomtatott és elektronikus médiában is egyre erősebben fejtik ki hatásukat a balítéletek. Az Amerika- és EU-ellenesség, Irán iránti lelkesedés nemcsak a Jobbik privilégiuma. A Magyarországgal szembeni széleskörű külföldi kritika nyomán az Európai Bizottság velünk szembeni szigorúságában kettős mércét, szelektív büntetést érző hazai közvélemény érzelmi reakciója érthető, de sehová sem vezet. Nemhogy az egész világ ellen, de egyetlen nagyhatalommal, vagy szomszédaink esetleges koalíciójával szemben sem engedhetjük meg magunknak a hadakozást. Szeretem az egykori római történetírót, Sallustiust idézni: „Egy országot erőssé nem a hadsereg vagy a kincstár teszi, hanem a barátok száma." Magyarországnak érdekei érvényesítéséhez barátokra, szövetségesekre van szüksége. Kire számíthatunk, hol találhatunk szövetségest, Kínában, Iránban? Az immár nem szomszédos, de azért közeli Oroszországban? Dehát tagjai vagyunk a történelem eddig legerősebb és legeredményesebb szövetségének, a NATO-nak! Ott van velünk együtt az örök barát, Lengyelország. Ott van a nekünk legalább 1989-es segítségünkért hálával tartozó gazdasági óriás, Németország. Tagjai vagyunk a velünk szemben most nagy szigorúságot mutató Európai Uniónak. Sértődjünk meg és lépjünk ki belőle? Hová mehetnénk, kikkel kereskedhetnénk, honnan jöhetne munkahelyeket teremtő befektetés? Aki ezekbe nem gondol bele, az felelőtlen, aki pedig belegondol és azt mondja, fordítsunk hátat mai szövetségeseinknek, annak vagy elment az esze, vagy más országok érdekeinek a szolgálatában áll.

Kornai János 2012. április 12-i *Találkozás Széchenyivel* című előadásában jogosan írja: „Önként léptünk be, népszavazás támogatta a belépési szándékot. És bármilyen bajokkal és gondokkal küszködik is az EU, és bármilyen feszültségek mutatkozzanak is a kapcsolatokban, nincs okunk megbánni ezt a lépést. Az áruk és a szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlása az Unió határain belül gazdaságilag előnyös a mi országunk számára. Nagy könnyebbséget jelent a magyarországi vállalkozóknak, hogy egy nagy térség nyílt meg a számukra, amelyben harmonizáltak a jogviszonyok, és amelyben teret hódíthatnak újításaikkal.

És akkor még nem is szóltunk arról, hogy az új tagokat különleges kedvezményekkel támogatják a régiek. Igaz, tagdíjat kell fizetnünk, de az a pénz, amelyet nem kölcsönbe, hanem – mondjuk ki magyarán – ajándékképpen kapunk, sokkal több annál, mint amelyet mi fizetünk. Ne vágjunk mártírarcot, mintha az EU áldozati bárányai lennénk, mert valójában kézzelfogható, igen jelentős anyagi haszonnal jár a tagság. (Mellesleg megjegyzem: sajnálatos, hogy a magyar lakosság számára nem ismertették meg könnyen érthető, jól áttekinthető módon az EU-tagság nagy gazdasági előnyeit.) [...]

Gondoljuk át, milyen roppant nagy gazdasági kárt okozna országunknak az EU-ból való kilépés. Az ország külkereskedelmének nagy hányada már hozzáigazodott az európai piacok igényeihez. A vámkorlátok újbóli felállítása, a piacok tetemes hányadának elvesztése súlyos veszteségeket idézne elő. A kiválás a tőke (nemcsak a külföldi, de a magyar tőke) pánikjához és meneküléséhez vezetne. Könnyen bekövetkezhet a fiskális összeomlás, az államcsőd, elszabadulhat az infláció. És akkor még nem is szóltunk a politikai következményekről: az utazás, a külföldi munkavállalás újra felállított korlátairól, a külpolitikai elszigetelődésről. Magyarország számára nincs élet az európai nemzetek közösségén kívül."

A Nyugatot minden súlyos hibájával nem elhagyni és temetni kell, hanem megmenteni a káros divatoktól, rossz dogmáktól, felelőtlen és pazarló gazdaságpolitikától. Számos tagország egyetért ebben, de kilépni innen senki sem akar, a kívül maradt balkáni államok pedig mind be szeretnének lépni. Ezen is érdemes elgondolkodni.

Nálunk 150 éve gyenge vagy hiányzó a reális külpolitikai gondolkodás: 1914 előtt a Függetlenségi Párt korlátolt, illúziókra építő politikája is hozzájárult Trianonhoz, az 1930-as években pedig a kormánypárt németbarát jobboldala és az illegális (kommunista) baloldal szlogenjei okoztak súlyos károkat és vezettek 1944–1945-höz. 1945–1947-ben, majd 1956 forradalmi napjaiban a polgári pártok (beleértve a szociáldemokraták többségét) és támogatóik világos külpolitikai tájékozottságról tettek tanúbizonyságot – sajnos hiába, mert a szovjet katonai jelenlét Magyarországot diktatúrába és gazdasági zsákutcába kényszerítette. 1990-ben Antall miniszterelnök irányításával nemcsak a lehetséges legjobb irányba indultunk el, de „az osztályfőnök úr" intenzív felvilágosító és nevelő munkába is fogott. Külpolitikai irányvonala ugyan azóta is érvényesül, de annak tudatos támogatottsága nem eléggé széles körű. Kb. 2004-től, uniós tagságunk kezdetétől erősödik a külpolitikai tévutak terjesztése. A Külügyminisztérium irányvonalát, egyes szövetségeseinket támadó média ebben élen jár.